

ปตท. นกสองหัวของชาติ

กระวีชัย 20 เมษายน 2556

บมจ.ปตท. (ปตท.) กำเนิดจากการแปรรูปกิจการปิโตรเลียมที่ดูแลกิจการน้ำมันและก๊าซของประเทศจาก “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นตาม พรบ.การปิโตรเลียมฯ พ.ศ.2521 มีอำนาจในการดูแลความมั่นคงทางพลังงานของชาติ และมีสิทธิพิเศษในฐานะรัฐวิสาหกิจ

การแปรรูป ปตท. เกิดในปี 2544 โดยให้กระทรวงการคลังถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 51% จึงคงมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ ปตท. จึงได้รับทั้งหน้าที่และสิทธิพิเศษต่างๆ ของการปิโตรเลียมฯ อย่างต่อเนื่อง ส่วนที่เหลือ 49% ขายให้แก่เอกชน ที่มีกองทุนต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งνομินินีที่จัดตั้งขึ้นมาโดยนักการเมือง(ขาใหญ่) ก็เข้าเป็นผู้ถือหุ้นหลัก หุ้นที่เหลืออีกส่วนหนึ่งถูกนำไปจดทะเบียนและซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ฯ ในเดือนตุลาคม 2544 ด้วยราคาที่ตั้งไว้ 35 บาทต่อหุ้น

การแปรรูปกิจการปิโตรเลียมฯ เป็น ปตท. มีความไม่ชอบมาพากลหลายประการ เช่นการนำทรัพย์สินของรัฐตราราคาต่ำๆ เพื่อขายหุ้นในราคา 35 บาท เมื่อเข้าตลาดราคาขึ้นเป็น 250 บาทในเวลา 2 ปี (เฉลี่ย มี.ค.56 = 332 บาท) จึงมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลปกครองหลายคดี และบางคดีศาลได้พิพากษาแล้ว เช่น คดีที่มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองให้เพิกถอนการแปรรูป หรือหากยังคงการแปรรูปต่อไปก็ให้ ปตท. ส่งคืนทรัพย์สินต่าง ๆ ที่จัดหามาได้ก่อนการแปรรูปแก่รัฐ เนื่องจากเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่จัดหามาโดยการเวนคืนที่ดินและด้วยงบประมาณแผ่นดิน การประกาศเขตและรอนสิทธิเหนือพื้นดินของเอกชนซึ่งไม่อาจนำไปซื้อ-ขายหรือให้ถือครองโดยเอกชนเพื่อแสวงหากำไร นอกจากนั้นยังเป็นการโอนการผูกขาดกิจการซื้อ-ขาย น้ำมันราชการและก๊าซธรรมชาติ รวมถึงการกระจายหุ้นให้แก่ผู้ถือหุ้นรายย่อยก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการ

ศาลปกครองสูงสุดได้พิพากษาคดีในวันที่ 14 ธันวาคม 2550 ศาลเห็นว่าทรัพย์สินที่ได้มาก่อนการแปรรูปเป็นสมบัติของแผ่นดินอันประกอบด้วยท่อส่งก๊าซ ที่ดินและทรัพย์สินอื่นที่ได้มาโดยสิทธิพิเศษของมหาชนของรัฐ จึงพิพากษาให้ ปตท.ส่งคืนแก่กระทรวงการคลัง แต่คำร้องที่ขอให้เพิกถอนการแปรรูป “ให้ยก” ด้วยเหตุผลทางเทคนิค (ให้ ปตท. มีสถานะบริษัทมหาชนต่อไป)

ภายหลังจากคำพิพากษา ปตท. ได้ส่งมอบท่อส่งก๊าซและที่ดินบางส่วนคืนให้กระทรวงการคลัง แต่ยังคงครองส่วนใหญ่ไว้ต่อไป ทำให้ผู้ร้อง (มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค) ต้องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 15 ตุลาคม 2555 เพื่อเร่งรัดให้ ปตท.ปฏิบัติตามคำพิพากษา ขณะนี้ยังอยู่ในกระบวนการทางศาล

นอกจากนั้นยังมีคดีที่มูลนิธิธรรมเฝ้าแผ่นดินกับพวก ยื่นฟ้องศาลปกครองกลาง ในปี 2554 ให้ยกเลิกการแปรรูป ปตท. เนื่องจากการดำเนินการแปรรูปที่ไม่เป็นธรรม และการประเมินทรัพย์สินเพื่อตั้งราคาขายหุ้นไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง รวมทั้งการผูกขาดกิจการน้ำมันของ ปตท. ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อประชาชน ขณะนี้คดียังอยู่ในกระบวนการของศาลเช่นกัน

ภายหลังการแปรรูปเป็นบริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) แล้ว ปตท. แผ่ขยายเครือข่ายทางธุรกิจปิโตรเคมี ทั้งต้นน้ำ (ธุรกิจขุดเจาะน้ำมัน-ก๊าซ) โดยการร่วมทุนกับต่างชาติและขุดเจาะในขอบเขตทั่วโลกหลายประเทศ ซึ่งยังไม่อาจวิเคราะห์ได้ว่าเป็นนโยบายที่เหมาะสมหรือมีสิ่งใดผิดปกติหรือไม่ ธุรกิจกลางน้ำ(โรงกลั่นน้ำมัน-โรงแยกก๊าซ) ปตท. ได้ดำเนินการควบรวมกิจการ โรงกลั่นโดยการเข้าไปถือหุ้นของโรงกลั่นน้ำมันทุกโรง กระทั่งในปัจจุบัน ปตท.เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของทุกโรงกลั่น ได้แก่ ไทยออยล์ บางจาก สตาร์วีไฟน์นิง (คาลเท็ก) และยังสามารถเข้ายึดครองกิจการของ ทีพีไอ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น ไออาร์พีซี) ทั้งนี้โดยใช้สิทธิพิเศษของการเป็นรัฐวิสาหกิจด้านหนึ่ง และโดยอาศัยอำนาจทางการเมืองอีกด้านหนึ่ง ปตท. จึงมีอำนาจเหนือตลาดในด้าน โรงกลั่นอย่างสมบูรณ์ สำหรับก๊าซธรรมชาติ ปตท.ก็เป็นผู้ผูกขาดเพียงรายเดียวในการขุดเจาะ และลำเลียงทางท่อก๊าซทั่วทั้งประเทศ รวมทั้งเป็นผู้จำหน่ายก๊าซ NGV เพียงรายเดียว ในด้านปลายน้ำ (ปั้มน้ำมันและก๊าซ) ปตท. ซื้อกิจการของปั้มน้ำมัน Jet จากบริษัทโคโนโค ทำให้ปัจจุบันปั้มน้ำมัน ปตท. มีสัดส่วนราว 36% ของทั้งประเทศ พร้อมทั้งมีกิจการร้านสะดวกซื้อและเป็นส่วนหนึ่งของ Non Oil

จากอำนาจเหนือตลาดในธุรกิจปิโตรเลียมทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำข้างต้นจึงทำให้ ปตท. มีผลกำไรจากการดำเนินงานธุรกิจที่โดดเด่นกว่าธุรกิจใดในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ด้วยระยะเวลาเพียง 10 ปีนับแต่การแปรรูปและจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ปตท. ได้ผลึกตัวเองเป็นหุ้นที่มีมูลค่าสูงสุดในตลาดหลักทรัพย์ และถูกจัดให้เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลกลำดับที่ 144 ในปี 2555 จากการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติ ผลกำไรจากการดำเนินงานในอุตสาหกรรมปิโตรเลียมของ ปตท. นี้จึงถือว่า **“เป็นกำไรเกินปกติจากการผูกขาด และแสวงหากำไรเกินปกติ”** ตามรายงานการศึกษาของนักวิจัย อาจารย์เบ๊จ๊ก งามอนุณโชติและคณะ แห่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า (ธนบุรี) ที่มีบทสรุปว่าการผูกขาดในกิจการปิโตรเลียมฯ ดำรงอยู่ได้เพราะ ความไม่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานกำกับดูแล เนื่องจากบุคลากรภาครัฐที่มีตำแหน่งในองค์กรกำกับดูแล ยังคงมีตำแหน่งกรรมการใน ปตท. และบริษัทย่อย ในเวลาเดียวกัน

จากข้อมูลประจำปี 2555 ของ ปตท. ที่ยื่นต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปตท. มีผลกำไรสุทธิ 104,666 ล้านบาท (รายงานประจำปีของ ปตท.) ปันผล 13.- บาท/หุ้น เป็นเงิน 37,114 ล้านบาท ซึ่งผลกำไร 48.9 % จะถูกจ่ายให้แก่เอกชนในจำนวนนี้ ผู้ถือหุ้นใหญ่ 13 ราย (ถือหุ้นไว้ 32.76%) จะได้ส่วนแบ่ง 12,159 ล้านบาทคือกองทุนและนอมินีในสัดส่วน 67.0% ของเอกชน ในขณะที่มีผู้ถือหุ้นรายย่อยอีก 45,644 ราย (ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์วันที่ 11 มี.ค.56) ถือหุ้นไว้ 33.0% หรือคิดเป็นการถือหุ้นไว้เพียงรายละเอียด 0.0004% ได้รับเงินปันผลเฉลี่ย 131,248 บาทต่อราย

ปตท. จึงมีสถานะที่เป็น **“นกสองหัว”** กึ่งรัฐวิสาหกิจ-กึ่งเอกชน ในทางธุรกิจ คือได้ใช้อำนาจและสิทธิพิเศษในฐานะรัฐวิสาหกิจเมื่อต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ ขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์จากกรรมการบริษัทที่มาจากผู้ดำรงตำแหน่งสูงในภาครัฐ มีความคล่องตัวในการกำกับดูแลโดยองค์กรอิสระ ในขณะที่เดียวกันก็อาศัยความเป็นธุรกิจเอกชนที่มีอำนาจเหนือตลาดแสวงหากำไรเพื่อตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น

สำนวนไทยที่ให้หลีกเลี่ยงการคบค้ากับ**“นกสองหัว”** เช่นใด หากพิจารณาความน่ารังเกียจของ ปตท. ก็ไม่ต่างจากสำนวนไทยนี้!

ข้อมูลในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ข้างต้น จึงเป็นเครื่องยืนยันว่า สมควรที่ประเทศไทยจะให้ ปตท. เป็นนกสองหัวต่อไปหรือจะแก้ไขโดยนำทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดินไทยกลับมาเป็นของรัฐทั้ง 100% เพื่อประโยชน์สุขแก่คนไทยโดยถ้วนหน้า ?

ข่าว “ปตท. ติดอันดับโลก มีรายได้สูงสุดที่ 144 ” ดูเหมือนจะไม่มีมีความหมายสำหรับคนไทยที่ต้องใช้น้ำมันแพง (ข้อมูลหลายแหล่งพบว่าคนไทยใช้น้ำมันแพงกว่าอเมริกันเสียอีก) และผลกำไรที่ได้ก็ถูกโอนไปให้แก่เอกชนถึง 49%

น้ำมันดิบและก๊าซที่ขุดได้ในประเทศ แต่ต้องถูกบังคับให้ขายในราคา **“นำเข้าจากสิงคโปร์”** หากอธิบายได้ยากเต็มที !

ค่าภาษี ค่าภาคหลวง และส่วนแบ่งกำไรจากการขุดเจาะน้ำมันของไทย เกือบน้อยมาก... เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในโลก !!

คำอธิบายก็ยังคงไม่ชัดเจน.... แหล่งเล็กบ้าง ขุดเจาะยากบ้าง แต่ส่วนที่ขุดได้กลับส่งออกไปขายที่อเมริกา – สิงคโปร์ !!!

ทรัพยากรของชาติ สมควรที่คนในชาติจะได้ใช้ประโยชน์ จะขาย หรือ ขุดขึ้นมาใช้ก็ควรเป็นไปด้วยความเป็นธรรมกับคนในประเทศโดยรวม ไม่ใช่แจกจ่ายแก่นักลงทุน หรือผู้ถือหุ้นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ

วางแผนทรัพยากรของชาติ ...ร่วมกันเสนอแก้ไข พรบ.ปิโตรเลียมฉบับใหม่ เพิ่มส่วนแบ่งกำไร และเก็บค่าภาคหลวงเป็นภาษีสำหรับพัฒนาประเทศ เนื่องจาก พรบ.ปิโตรเลียมฉบับ พ.ศ.2514 แก้ไข พ.ศ. 2532 ยังล่าช้ากว่าหลายๆ ประเทศในปัจจุบัน

ความสามัคคีของคนในชาติ โดยไม่แบ่งสี แบ่งฝ่าย แต่มุ่งผลประโยชน์ของประเทศเต็มจำนวน... ย่อมไม่เกินความจริง!